

Cost Analysis of Thai Herbs in Maha Sarakham Province

Piyawan Yangkham¹, Nava Masaunjik², Thirasak Kiangkhwa³,
Kotchanipa Wanichkittikul⁴, Amorn Thotham⁵

Faculty of Management Science, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹ E-mail: piyawan_ting@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7078-1872>

² E-mail: navallou@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8217-8475>

³ E-mail: thirasak.rmu@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

⁴ E-mail: kotchanipa.81@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

⁵ E-mail: thotham_am@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2467-2904>

Received 07/05/2024

Revised 12/05/2024

Accepted 15/07/2024

Abstract

Background and Aims: The Herb City Project has designated Maha Sarakham Province as an extension area. Efforts are being made to convert monoculture to mixed cropping in order to increase farmers' income and self-sufficiency. The purpose of this study is to examine the expenses and profits incurred by agricultural groups in Maha Sarakham Province when they invest in Thai herbs.

Methodology: The study used qualitative techniques, conducting structured interviews with 20 farmers in the Maha Sarakham Province to collect data.

Results: The average yearly sales for the farmers are as follows: turmeric (67,200 baht), roselle (43,750 baht), lemongrass (17,850 baht), and Thai jasmine rice (105 baht). The highest return on investment (ROI) is 71.08% for turmeric, followed by 48.96% for lemongrass, 28.26% for Thai jasmine rice 105, and 64.00% for roselle. Thai jasmine rice 105's net profits are 2,690 baht, turmeric's 47,768 baht, roselle's 28,000 baht, and lemongrass' 8,740 baht all follow the same pattern.

Conclusion: According to the data, farmers can make the most money from turmeric, which has the highest average annual sales and return on investment (ROI). Roselle, lemongrass, and Thai jasmine rice 105 are the next most profitable crops. Both net profits and return on investment are ranked similarly in terms of profitability.

Keywords: Thai Herbs; Cost; Returns on Investments

การวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคาม

ปิยะวรรณ ยางคำ¹, นาวา มาสวนจิก² ธีระศักดิ์ เกียงขวา³ กชนิภา วานิชกิตติกุล⁴ อมร โทहां⁵

คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: จังหวัดมหาสารคามเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ถูกกำหนดพื้นที่ส่วนขยายของโครงการเมืองสมุนไพร และได้มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และในระยะต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นการเพาะปลูกในรูปแบบผสมผสาน เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากเงินลงทุนสมุนไพรไทยของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ

ผลการวิจัย: เกษตรกร มียอดขายเฉลี่ยต่อปี ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 67,200 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 43,750 บาท ตะไคร้ จำนวน 17,850 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 9,520 บาท กำไรสุทธิ ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 47,768 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 28,000 บาท ตะไคร้ จำนวน 8,740 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 2,690 บาท และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) ได้แก่ ขมิ้นชัน ร้อยละ 71.08 รองลงมา กระเจี๊ยบ ร้อยละ 64.00 ตะไคร้ ร้อยละ 48.96 และข้าวหอมมะลิ 105 ร้อยละ 28.26

สรุปผล: เกษตรกร มีอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ขมิ้นชัน กระเจี๊ยบ ตะไคร้ และข้าวหอมมะลิ 105

คำสำคัญ: สมุนไพรไทย; ต้นทุน; ผลตอบแทนจากการลงทุน

บทนำ

รัฐบาลได้มีการกำหนดการพัฒนาสมุนไพรเป็นประเด็นสำคัญในวาระของประเทศ ผ่านมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เห็นชอบต่อแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทยฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2564 ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายใหม่ที่แยกการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มาจากสมุนไพรออกจากกฎหมายยาเดิม และการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติเป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวตั้งตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมา อีกทั้งมีการปรับชื่อแผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2564 เป็นแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และต่อมาคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570 ซึ่งจะทำให้สามารถรองรับพลวัตของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีดิจิทัล อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย

ตามที่กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในภูมิภาคด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ที่ได้มาตรฐาน และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน” (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

ประเทศไทยมีศักยภาพในเรื่องสมุนไพร แต่การส่งออกส่วนใหญ่อยู่ในรูปวัตถุดิบที่มีราคาและมูลค่าเพิ่มต่ำ และนำเข้าในรูปสารสกัดซึ่งมีราคาสูง ขณะเดียวกันมีข้อจำกัดในเรื่องคุณภาพที่ยังไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงขาดงานวิจัยเพื่อเป็นหลักฐานข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ที่จะรองรับคุณประโยชน์สมุนไพร สะท้อนได้จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยในปัจจุบันที่ยังมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ การกำหนดพิกัดศุลกากร แอลกอฮอล์ที่ใช้ในกระบวนการสกัดสารสำคัญของสมุนไพรยังไม่เหมาะสม ทำให้อัตราการเก็บภาษีแอลกอฮอล์ค่อนข้างสูงซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดการเร่งวิจัย และพบว่าสมุนไพรไทยหลายชนิดมีส่วนช่วยในการป้องกัน/รักษาโควิด-19 อาทิ ฟ้าทะลายโจร กระชายขาว ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาสมุนไพรไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ทั้งนี้การดำเนินงานขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสมุนไพร 15 จังหวัด ต้นแบบเมืองสมุนไพร ที่มีศักยภาพสามารถสร้างเศรษฐกิจและรายได้ให้กับชุมชนด้วยสมุนไพรท้องถิ่น ทั้งการเป็นแหล่งปลูกสมุนไพรให้แก่องค์การอุตสาหกรรมที่มีความต้องการ รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่าด้วยการจัดบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิปัญญาไทย และสมุนไพร ภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) ด้านเกษตรและวัตถุดิบสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดอำนาจเจริญ สุรินทร์ มหาสารคาม อุทัยธานี สกลนคร และ สระแก้ว 2) ด้านอุตสาหกรรมสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สระบุรี ปราจีนบุรี และจันทบุรี 3) ด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและการแพทย์แผนไทย ได้แก่ จังหวัด เชียงราย พิชญโลก อุดรธานี สุราษฎร์ธานี และ สงขลา เพื่อให้จังหวัดดังกล่าวเป็นต้นแบบเมืองสมุนไพรให้แก่จังหวัดอื่นต่อไป (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

จังหวัดมหาสารคามเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ถูกกำหนดพื้นที่ส่วนขยายของโครงการเมืองสมุนไพร และได้มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และในระยะต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว มาเป็นการเพาะปลูกในรูปแบบผสมผสาน เช่น ปลูกพืชผัก ผลไม้ต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งสินค้าเกษตรที่ได้นั้น มีทั้งด้านการนำไปใช้ในด้านบริการโภชนาการ และจำหน่าย ซึ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ตอบสนองต่อทิศทางแนวโน้มของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันความสำคัญในการส่งเสริมขับเคลื่อนการดำเนินงานให้กับภาคเกษตรให้เกิดความยั่งยืน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้ (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษางานวิจัยเรื่องการยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย และการวิเคราะห์ต้นทุนในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากเงินลงทุนสมุนไพรไทยของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการเพิ่มผลิตภาพและมูลค่าต่อหน่วยพื้นที่ทางการเกษตร การปรับเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากเงินลงทุนสมุนไพรไทยของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

บททวนวรรณกรรม

การวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยเกี่ยวข้องกับการประเมินด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก การแปรรูป และการขายสมุนไพรและสมุนไพรในการประกอบอาหารต่างๆ การวิเคราะห์นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจความมีชีวิตทางเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรของการทำฟาร์มสมุนไพรในประเทศไทย ด้วยการตรวจสอบปัจจัยต่างๆ เช่น ต้นทุนการผลิต แรงงาน ราคาตลาด และรายได้ที่เป็นไปได้ เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและเพิ่มผลกำไร ตัวอย่างเช่น ขมิ้น กระเจี๊ยบ ตะไคร้ และข้าวหอมมะลิไทยมีโครงสร้างต้นทุนและอัตรากำไรที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสำคัญต่อผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) และกำไรสุทธิโดยรวม ขมิ้นซึ่งมียอดขายเฉลี่ยต่อปี 67,200 บาท และ ROI 71.08% แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรสูงสุดในบรรดาสมุนไพรเหล่านี้ ทำให้เป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับเกษตรกร (Siriwardhana et al., 2020)

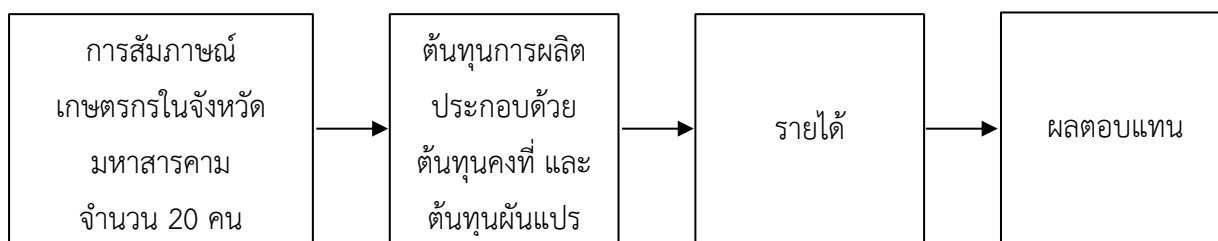
นอกจากนี้ การวิเคราะห์ต้นทุนช่วยระบุพื้นที่ที่สามารถบรรลุความคุ้มค่าด้านต้นทุน เช่น การลดต้นทุนวัตถุดิบหรือการปรับปรุงผลผลิตผ่านแนวทางปฏิบัติด้านการเกษตรที่ดีขึ้น การทำความเข้าใจองค์ประกอบต้นทุนช่วยให้สามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากรได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น กำไรสุทธิและ ROI ที่ลดลงของข้าวหอมมะลิไทยที่ 2,690 บาท และ 28.26% ตามลำดับ บ่งชี้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงเทคนิคการเพาะปลูกหรือกระบวนการเพิ่มมูลค่าเพื่อเพิ่มผลกำไร (Pholphirul & Rattanakhomfu, 2019) โดยรวมแล้ว การวิเคราะห์ต้นทุนอย่างละเอียดไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดให้กับเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมสมุนไพรในประเทศไทยที่ยั่งยืนอีกด้วย

อารีกรม ต.ไชยสุวรรณ์, และคณะ (2560) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกสมุนไพรของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองสุวรรณ ตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า เกษตรกร มีผลกำไรสุทธิทางการบัญชี เฉลี่ยเท่ากับ 2,708.76 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีอัตรากำไรส่วนเกินต่อยอดขายรวมเท่ากับ ร้อยละ 40.81 และมียอดขาย ณ จุดเสมอตัว เฉลี่ยเท่ากับ 1,473.39 บาทต่อครัวเรือนต่อปี การวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พบว่าเกษตรกร มีกำไรสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 6,416.48 บาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือมากกว่ากำไรสุทธิทางการบัญชี 2.37 เท่า จากผลตอบแทนทางการบัญชีและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ ทำให้ทราบว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร มีรายได้รวมจากการปลูกสมุนไพรเป็นอาชีพเสริมและรายได้หลักเพียงพอ มีค่าใช้จ่ายที่สามารถประหยัดได้และสามารถดำรงชีพอยู่ได้ นอกจากนี้ การทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงพยาบาลและกลุ่มเกษตรกรจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการในห่วงโซ่อุปทานสมุนไพรได้อย่างยั่งยืน

เพ็ญญา เชาวนา และคณะ (2564) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกร ในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ย 3,577.62 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบเฉลี่ย 606.38 บาทต่อไร่ ค่าแรงงานเฉลี่ย 912.77 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายในการผลิต 2,058.47 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่รวมเฉลี่ย 679.15 บาทต่อไร่ ต้นทุนผันแปรรวมเฉลี่ย 2,227.19 บาทต่อไร่ อัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน 43.52% อัตรากำไรต่อยอดขาย 30.33% อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA) 28.32% อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 8.42% และการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน 0.23 ตัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคาม คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1) ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 คน โดยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบ จำนวน 5 คน เกษตรกรผู้ปลูกตะไคร้ จำนวน 5 คน เกษตรกรผู้ปลูกขมิ้นชัน จำนวน 5 คน และเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 5 คน (ข้าวหอมมะลิ 105 ถือเป็นสมุนไพรเนื่องจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) (2566) ประสบผลสำเร็จการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ข้าวหอมมะลิ 105 ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ให้มีสารสำคัญทางยาสมุนไพร เช่น Cordycepin และ Adenosine ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการไหลเวียนของเลือดและช่วยเรื่องภาวะหัวใจเต้นผิดปกติ ช่วยต้านอนุมูลอิสระ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย ป้องกันภัยคุกคามจากเชื้อโรคในปัจจุบัน และสารสำคัญอื่นๆ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับตัวแทนกลุ่มเกษตรกร และข้อมูลทางบัญชีของเกษตรกร

3) การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) ทบทวนวรรณกรรม เรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อสร้างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และนำไปสัมภาษณ์ตัวแทนเกษตรกร 3 คนที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลการสัมภาษณ์มาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2) นำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุง จนได้เครื่องมือการวิจัยที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1) ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม แบบเฉพาะเจาะจงตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 20 คน ประกอบด้วย เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 5 คน เกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบ จำนวน 5 คน เกษตรกรผู้ปลูกตะไคร้ จำนวน 5 คน และเกษตรกรผู้ปลูกขมิ้นชัน จำนวน 5 คน

3.2) จัดทำแบบสัมภาษณ์ จำนวน 20 ชุด เท่ากับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3.3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม

3.4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่า มีจำนวน 20 ชุด ที่ได้ตอบกลับอย่างสมบูรณ์ จึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ต้นทุนที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลทางบัญชี ประกอบด้วย การปลูกข้าวหอมมะลิ 105 กระเจี๊ยบ ตะไคร้ และขมิ้นชัน โดยใช้สูตร ต้นทุนการปลูกต่อไร่ต่อปี = ต้นทุนคงที่+ต้นทุนผันแปร ผลตอบแทนใช้เครื่องมือ คือ กำไรสุทธิ และอัตรากำไรสุทธิ

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ข้อมูลสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ข้าวหอมมะลิ 105	กระเจี๊ยบ	ตะไคร้	ขมิ้นชัน
ปริมาณผลผลิตที่จำหน่ายได้ทั้งหมด (กก.ต่อไร่ต่อปี)	700	1,750	850	2,400
อายุที่สามารถเก็บเกี่ยวได้	4 เดือน	2 เดือน	6 เดือน	9 เดือน
ราคาผลผลิต (บาทต่อ กก.)	13.6	25	21	28
ผลตอบแทนจากการขายผลผลิต (บาทต่อปี)	9,520	43,750	17,850	67,200

จากตาราง 1 ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลตอบแทนจากการขายผลผลิต (บาทต่อปี) จากปริมาณผลผลิตที่จำหน่ายได้ทั้งหมด (กก.ต่อไร่ต่อปี) ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 67,200 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 43,750 บาท ตะไคร้ จำนวน 17,850 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 9,520 บาท

ตาราง 2 วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการบัญชีในการปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ข้าวหอม มะลิ 105	กระเจี๊ยบ	ตะไคร้	ขมิ้นชัน
ยอดขายเฉลี่ยต่อปี	9,520	43,750	17,850	67,200
วัตถุดิบทางตรง (ราคาต้นทุน)	850	950	1,100	9,000
แรงงานทางตรง				
กำจัดวัชพืช	900	1,500	1,200	1,000
ค่าเตรียมดิน	1,200	2,500	900	1,200
รวมแรงงานทางตรง	2,100	4,000	2,100	2,200
ค่าใช้จ่ายผันแปร				
ค่าเก็บเกี่ยว	800	4,500	1,550	780
ค่าน้ำ	400	150	540	300
ค่าไฟฟ้า	480	250	720	372
ค่าปุ๋ยอินทรีย์	1,600	2,400	1,600	1,980
รวมค่าใช้จ่ายผันแปร	3,280	7,300	4,410	3,432
ค่าใช้จ่ายคงที่				
ค่าเสื่อมราคา	600	3,500	1,500	4,800
รวมต้นทุนการผลิตต่อไร่/ปี (วัตถุดิบทางตรง+รวม แรงงานทางตรง+รวมค่าใช้จ่ายผันแปร+ ค่าใช้จ่ายคงที่)	6,830	15,750	9,110	19,432
กำไรสุทธิ (ยอดขายเฉลี่ยต่อปี - รวมต้นทุนการผลิต ต่อไร่/ปี)	2,690	28,000	8,740	47,768
อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI)				71.08
	28.26	64.00	48.96	(อันดับ
	(อันดับ 4)	(อันดับ 2)	(อันดับ 3)	1)

จากตาราง 2 ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ยอดขายเฉลี่ยต่อปี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 67,200 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 43,750 บาท ตะไคร้ จำนวน 17,850 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 9,520 บาท

วัตถุดิบทางตรง (ราคาต้นทุน) ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 9,000 บาท รองลงมา ตะไคร้ จำนวน 1,100 บาท กระเจี๊ยบ จำนวน 950 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 850 บาท

รวมแรงงานทางตรง ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระเจี๊ยบ จำนวน 4,000 บาท รองลงมา ขมิ้นชัน จำนวน 2,200 บาท ตะไคร้ จำนวน 2,100 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 2,100 บาท

รวมค่าใช้จ่ายผันแปร ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระเจี๊ยบ จำนวน 7,300 บาท รองลงมา ตะไคร้ จำนวน 4,410 บาท ขมิ้นชัน จำนวน 3,432 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 3,280 บาท

ค่าใช้จ่ายคงที่ ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 4,800 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 3,500 บาท ตะไคร้ จำนวน 1,500 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 600 บาท

รวมต้นทุนการผลิตต่อไร่/ปี ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 19,432 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 15,750 บาท ตะไคร้ จำนวน 9,110 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 6,830 บาท

กำไรสุทธิ ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 47,768 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 28,000 บาท ตะไคร้ จำนวน 8,740 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 2,690 บาท

อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน ร้อยละ 71.08 รองลงมา กระเจี๊ยบ ร้อยละ 64.00 ตะไคร้ ร้อยละ 48.96 และข้าวหอมมะลิ 105 ร้อยละ 28.26

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนสมุนไพรไทยในจังหวัดมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลตอบแทนจากการขายผลผลิต (บาท ต่อปี) จากปริมาณผลผลิตที่จำหน่ายได้ทั้งหมด (กก.ต่อไร่ต่อปี) ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 67,200 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 43,750 บาท ตะไคร้ จำนวน 17,850 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 9,520 บาท กำไรสุทธิ ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน จำนวน 47,768 บาท รองลงมา กระเจี๊ยบ จำนวน 28,000 บาท ตะไคร้ จำนวน 8,740 บาท และข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 2,690 บาท และอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) ฝรั่งลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ขมิ้นชัน ร้อยละ 71.08 รองลงมา กระเจี๊ยบ ร้อยละ 64.00 ตะไคร้ ร้อยละ 48.96 และข้าวหอมมะลิ 105 ร้อยละ 28.26 สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีกรมล ต.ไชยสุวรรณ, และคณะ (2560) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกสมุนไพรของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองสุวรรณ ตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า เกษตรกร มีผลกำไรสุทธิทางการบัญชี เฉลี่ยเท่ากับ 2,708.76 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีอัตรากำไรส่วนเกินต่อยอดขายรวมเท่ากับ ร้อยละ 40.81 และมียอดขาย ณ จุดเสมอตัว เฉลี่ยเท่ากับ 1,473.39 บาทต่อครัวเรือนต่อปี การวิเคราะห์โดยใช้ ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พบว่า เกษตรกร มีกำไรสุทธิเหนือต้นทุนเงินสด เท่ากับ 6,416.48 บาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือมากกว่ากำไรสุทธิทางการบัญชี 2.37 เท่า จากผลตอบแทนทางการบัญชีและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ ทำให้ทราบว่ากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพร มีรายได้รวมจากการปลูกสมุนไพรเป็นอาชีพเสริมและรายได้หลักเพียงพอ มีค่าใช้จ่าย

ที่สามารถประหยัดได้และสามารถดำรงชีพอยู่ได้ นอกจากนี้ การทำความร่วมมือกันระหว่างโรงพยาบาลและกลุ่มเกษตรกรจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการในห่วงโซ่อุปทานสมุนไพรได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา เชาวนา และคณะ (2564) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกร ในอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ย 3,577.62 บาทต่อไร่ ประกอบด้วยค่าวัตถุดิบเฉลี่ย 606.38 บาทต่อไร่ ค่าแรงงานเฉลี่ย 912.77 บาทต่อไร่ ค่าใช้จ่ายในการผลิต 2,058.47 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่รวมเฉลี่ย 679.15 บาทต่อไร่ ต้นทุนผันแปรรวมเฉลี่ย 2,227.19 บาทต่อไร่ อัตราส่วนกำไรต่อต้นทุน 43.52% อัตรากำไรต่อยอดขาย 30.33% อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA) 28.32% อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 8.42% และการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน 0.23 ต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 เกษตรกรสามารถใช้ข้อมูลนี้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มผลกำไร
- 1.2 นักลงทุนสามารถใช้ข้อมูลนี้เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรไทย
- 1.3 หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ข้อมูลนี้เพื่อพัฒนารอบนโยบายและโปรแกรมสนับสนุนที่มุ่งเป้าไปที่การส่งเสริมภาคส่วนสมุนไพรไทย

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

- 2.1 การศึกษาการแปรรูปพืชสมุนไพร: การวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการแปรรูปพืชสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จะช่วยเพิ่มมูลค่าของสมุนไพรไทยและขยายโอกาสทางการตลาด
- 2.2 การศึกษาการสร้างเครือข่าย: การศึกษาวิธีการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้ปลูกสมุนไพร ผู้แปรรูป ผู้ค้า และผู้บริโภค จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของห่วงโซ่มูลค่าสมุนไพรไทย
- 2.3 การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ: การวิจัยเชิงเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของสมุนไพรไทยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ จะช่วยให้เข้าใจภาพรวมของอุตสาหกรรมและระบุโอกาสสำหรับการพัฒนา
- 2.4 การวิจัยตลาด: การวิจัยความต้องการของผู้บริโภคและแนวโน้มตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยตรงตามความต้องการของตลาดและสามารถแข่งขันได้

3. ข้อจำกัดสำหรับงานวิจัย

- 3.1 งานวิจัยครั้งนี้ทำการรวบรวมข้อมูลเพียงเกษตรกรในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอาจขาดข้อมูลในภาพรวมระดับภูมิภาคและประเทศ และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เก็บรวบรวมจากเกษตรกรเท่านั้น ข้อมูลอาจมีความเอนเอียง
- 3.2 ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้อาจจำกัด ผลการวิจัยอาจมีความแปรปรวน

3.3 การนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับประเทศหรือภาคที่นอกเหนือจากการศึกษา อาจจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยศึกษาบริบทเฉพาะจังหวัดมหาสารคาม เท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

เพ็ญภา เชาวนา, ศุภสุตา ตันชะโร, และอำมรรรัตน์ คงกะโชติ. (2564). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกร ในอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.). (2566). *วว. ต่อยอดวิจัยพัฒนา*. Retrieved May 1, 2024, from: <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-media/infographic/8746-660314general.html>.

สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570*. มหาสารคาม: สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อารีกรมล ต.ไชยสุวรรณ, วรณา มั่งกิตะ, สิริยุพา เลิศกาญจนพร, สรียา ทรัพย์ศิริ, และธีราพัฒน์ จักรเงิน. (2560). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกสมุนไพรของกลุ่มเกษตรกรบ้านหนองสุวรรณ ตำบลบ้านกลาง อำเภอสอง จังหวัดแพร่*. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 5(1), 83-96.

Pholphirul, P., & Rattanakhomfu, S. (2019). Economic Analysis of Agricultural Practices and Their Impact on Rural Development in Thailand. *Asian Economic Journal*, 33(3), 287-309.

Siriwardhana, C., Perera, K., & Kumara, S. (2020). Profitability and Economic Sustainability of Herbal Crop Cultivation: A Comparative Study. *Journal of Agricultural Economics*, 71(2), 123-136.